

אלא במולך קבוע.

שנינו במשנה, שאינו חייב עד שימסור ב-טו למולך.

אמר רבי ינאי: אין כונת המשנה לומר שאינו חייב עד שימסרנו למולך עצמו, אלא כונתה לומר, כי אינו חייב עד שימסרנו לכומרין, משרתי המולך. שנאמר [ויקרא יח] "ומזרעך לא תתן [לאחרים, שמן הסתם הם משרתי המולך, כדי] להעביר למלך".

תניא נמי הכי:

א. יכול העביר את בנו באש בעצמו ולא מסר אותו לכומרים, יהא חייב, משום שאמר הכתוב "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש", ולכאורה משמע שגם בלי מסירה יהיה חייב? —

תלמוד לומר "לא תתן", ללמד שאינו חייב אלא אם נתנו לאחרים, משרתי המולך, כדי שהם יעבירו.

ב. מסר למולך, למשרתי המולך, ולא העביר, יכול יהא חייב על עצם המסירה על מנת להעביר בלבד?

תלמוד לומר "להעביר". לומר, שאינו חייב על הנתינה למשרתי המולך, אם לא העבירו המשרת באש.

מסר והעביר לעבודה זרה אחרת, שלא למולך, יכול יהא חייב? —

תלמוד לומר "למולך".

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: רק המוסר זרעו למולך — חייב, שדרכו בכך, אבל המוסר זרעו שלא למולך — פטור.

והיינו, שהאיסור הוא רק מחמת חוק ומנהג הגויים, שכך היו נוהגים למסור זרעם למולך, אך לא היה המולך עבודה זרה. ואסרה התורה לנהוג בחוק הגויים הזה, שהיה למולך דוקא, וחייבה מיתה את הנוהג בו. (27)

אמר אביי: רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי חנינא בן אנטיגנוס, אמרו דבר אחד.

רבי אלעזר ברבי שמעון — הא דאמרן, בברייתא.

רבי חנינא בן אנטיגנוס — דתניא, רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: מפני מה תפסה תורה לשון "מולך"? — לומר שחיוב המיתה על המסירה הוא לגבי כל שהמליכוהו עליהם [וזוהו לשון "מולך"], אפילו צרור, ואפילו קיסם, ש"המליכוהו" עליהם לפי שעה, כדי למסור לו את בניהם ולהעביר אותם באש.

ומכאן מוכח שהוא סובר כי רק לגבי ה"מולך" נאמר איסור המסירה, ולא לגבי עבודה זרה, כי קיסם וצרור אינם עבודה זרה.

רבא אומר: הם לא אמרו דבר אחד, כי "מולך עראי", כמו צרור וקיסם, שאינם ראויים להקרא "מלך" אלא המליכוהו עליהם לפי שעה, איכא בינייהו. שרבי חנינא בן אנטיגנוס חייב על המסירה לו, ואילו לרבי אלעזר ברבי שמעון פטור עליו, ואינו חייב

27. כי האזהרה על מסירת זרעו למולך אינה נלמדת מאיסור עבודה זרה, מהפסוק "איכה

מסר והעביר למולך, ולא העבירו באש, יכול
יהא חייב? —

לפי שנאמר "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו
באש" —

נאמר כאן "להעביר", ונאמר להלן [דברים
יח] "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש".
מה להלן באש — אף כאן באש. ומה כאן
מולך — אף להלן מולך.

אין לי אלא בנו ובתו. בן בנו ובן בתו —
מניין?

תלמוד לומר [ויקרא כ] "בתתו מזרעו", ומיד
חבאר הגמרא מדוע עבר התנא לדרוש
מהפסוק הזה, בשעה ששאלתו היתה מדוע
נאמר "כי מזרעו נתן למולך".

אמר רב אחא בריה דרבא: העביר כל זרעו
— פטור, שנאמר "מזרעך", משמע חלק
מזרעך, ולא כל זרעך. (28)

ודנה הגמרא בדברי הבריייתא: תנא פתח
בשאלה מדוע נכתב הפסוק "כי מזרעו",
וסליק, ומסיים בדרש הפסוק "בתתו
מזרעו"?

בעי רב אשי: העבירו כשהוא סומא, שאינו
יכול לעבור בעצמו בדרך הילוכו כיון שאינו
רואה, מהו? האם דרך העברה בכך או לא?

ומבאר הגמרא: דרשה אחריתא הוא:

וכך דרש התנא: "זרעו" — אין לי אלא זרע
כשר, זרע פסול, מניין? — תלמוד לומר
"בתתו מזרעו".

העבירו כשהוא ישן, שאז אינו מסוגל ללכת
בעצמו, מהו?

העביר את בן בנו ובן בתו, מהו, האם דינם
כמעביר בנו ובתו?

אמר רב יהודה: אינו חייב עד שיעבירו דרך
העברה שמעבירים למולך, שלא ישנה מחוק
מנהגם.

ואמרת הגמרא: תפשוט, מיהא, חדא מתוך
הבעיות, שהנכד הרי הוא כמו הבן.

ומבאר הגמרא: היכי דמי?

אמר אביי: שרגא דליבני במיצעי, שורת
לבנים המונחות זו על גבי זו באמצע, ונורא,
אש נמצאת מהאי גיסא, ונורא מהאי גיסא,
דהיינו, מעבירים את הבן על גבי שורת
הלבנים כאשר משני צידיה בוערת האש. אך
אין שורפים את הבן למולך, ורק בעבודה
לאלהי ספרוים היו שורפים את הבן.

דתניא: [ויקרא כ] אמר הכתוב בסוף פרשת
המעביר בנו למולך, לאחר שכבר נאמר חיוב
מיתה, "ואני אתן את פני באיש ההוא, כי
מזרעו נתן למלך".

מה תלמוד לומר? והרי פשוט הדבר שהכרת
האמור כאן הוא משום שנתן את זרעו למלך,
שהרי בכך עוסקת הפרשה, ומדוע הוצרך
הכתוב לומר "כי מזרעו נתן למולך"?

28. והקשו התוס', מדוע לא יתחייב מיד על הבן
הראשון. ותירצו בשני אופנים, או שיש לו רק בן
אחד שהוא כל זרעו, או שהעביר את כל בניו

יעבדו הגויים", אלא היא אזהרה מיוחדת
שנאמרה רק לגבי מסירה למולך, ששם היא
כדרכה, ורק באופן שהוא כדרכה חייב. רש"י

רבא אמר: כמשורתא דפוריא, כמשחק הקפיצה של הילדים שהיו משחקים בו בפורים, שהיו עושים חפירה באדמה, ומדליקים בה אש, וקופצים מעל החפירה עם האש, מצד לצד.

תניא כוותיה דרבא: אינו חייב עד שיעבירונו דרך עברה של המולך.

העבירה ברגל — פטור. ומוכח שדרך עבודתו של המלך היא בקפיצה.

ואינו חייב אלא על יוצאי יריכו.

הא כיצד? בנו ובתו — חייב, אביו ואמו אחיו ואחותו — פטור.

העביר עצמו — פטור, (29) ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב.

אחד המעביר בנו למולך, ואחד לשאר עבודה זרה, חייב.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: רק המעביר בנו למולך — חייב, אבל אם העבירו שלא למולך, פטור.

אמר עולא: מאי טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון בהלכה הראשונה שאמר אפילו המעביר את עצמו חייב?!?

אמר קרא [דברים י"ח] "לא ימצא בכך" — בכך

בעצמך.

ותמהה הגמרא: וכי רבנן לא דרשי "בכך", לומר שחייב על העברת עצמו!?

והתנן: אבידתו ואבירת אביו — שלו קודמת.

ואמרינן: מאי טעמא?

ואמר רב יהודה: אמר קרא [דברים ט"ו] "אפס, כי לא יהיה בכך אביון" — מלמד הכתוב "בכך", שתהא השבת אבידתו שלו קודמת לשל כל אדם, כי כאן הזהיר הכתוב את האדם להזהר שלא יבוא לידי עניות.

והאם נאמר שסתם משנה זו היא שלא כרבנן!?

ומתרצת הגמרא: התם, שאמרנו אבידתו קודמת לכל אדם, לא מ"בכך" למדנו זאת, כי על הלימוד מ"בכך" חולקים רבנן, אלא שם הזהיר הכתוב מ"אפס" כי לא יהיה בכך אביון, שהמילה "אפס" משמעותה היא "חדל" או "כלה" אביונות ממך.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: שלש כריתות שנאמרו בעבודה זרה, למה? (30)

אחת לכדרכה, ואחת לשלא כדרכה, (31) ואחת למולך. (32)

בבת אחת.

ולגבי הכרת השני שנאמר במולך אמרינן, "אם אינו ענין למולך, תנו ענין לעבודה זרה". רש"י

31. זה נלמד מהכרת המיתור שבמולך, שהועבר לעבודה זרה, ומכאן למדנו שחייב בארבע עבודות אפילו בשלא כדרכה.

32. ובמולך הוצרך הכתוב לכותבו אף על פי

29. מכאן מוכיח רש"י שאין שורפים את האדם למולך, כי אם העבודה היא בשריפה והוא נשאר בחיים הרי פשיטא שהוא פטור, כי לא עב כלל.

30. שנים נאמרו במולך, ואחד בעבודה זרה,

אוב או ידעוני, מות יומתו".

בעל אוב — זה מכשף הנקרא "פיתום", המדבר משחיו. המכשף הזה מעלה את נפש המת מן הארץ, ומושיבה בשחיו מתחת לזרועותיו, ומקיש בשתי זרועותיו, ואז מדברת נפש המת.

וידעוני — זה המדבר בפיו. שמכניס לפיו עצם חיה הנקראת "ידוע", ואז מדברת נפש המת מתוך העצם, מכח כשפיו, מאליה, מבלי שיעשה מעשה.

הרי אלו, אוב וידעוני, **בסקילה**, שנאמר [ויקרא כ] "באבן ירגמו אותם".

והנשאל בהם — באזהרה. שנאמר [ויקרא יט] "אל תפנו אל האובות ואל הידעונים".

וחוזרת ונכללת האזהרה לנשאל, באיסור הכללי של כישוף, שנאמר [דברים כב] "לא ימצא אך... חובר חבר, ושואל אוב וידעוני".

גמרא

בתחילת מסכת כריתות מונה המשנה את שלשים וששה חייבי כריתות שבתורה, שחייבים על שגגתם חטאת. ומונה שם המשנה רק את בעל אוב, ולא את הידעוני, על אף שבשניהם חייב כרת. ואילו כאן לגבי חיוב הנסקלים מונה המשנה גם את הידעוני, יחד עם בעל אוב.

ולכן דנה הגמרא: **מאי שנא הכא**, מדוע שונה משנתנו מהמשנה במסכת כריתות, דקתני במשנתנו גם **בעל אוב** וגם **ידעוני**,

ושואלת הגמרא: **ולמאן דאמר מולך עבודה זרה היא**, ומסירת הבנים אליו היא כדרך עבודתו, כרת שאמר הכתוב **במולך**, למה לי?

ומתצת: **למעביר בנו שלא כדרכה**.

עוד שואלת הגמרא: **ולמאן דאמר, מגדף עבודה זרה היא**, כרת במגדף, למה לי? והרי דרכה בכך?

לכדתניא: אמר הכתוב במגדף [במדבר טו] "הכרת תכרת הנפש ההיא", ללמדך, "הכרת" — בעולם הזה, "תכרת" — לעולם הבא. דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי ישמעאל: **וחלא כבר נאמר גם "ונכרתה"**. וכי שלשה עולמים יש?

אלא, "ונכרתה" — בעולם הזה, "הכרת" — לעולם הבא, "תכרת" — דברה תורה כלשון בני אדם

סו-א

מתניתין

אמרה תורה [ויקרא יט לא] "אל תפנו אל האובות ואל הידעונים".

ואם עבר כמזיד, חייב כרת, שנאמר [ויקרא כ ו] "והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים, והכרתי אותו מקרב עמו".

וכיון שעל הזדון חייב כרת, על השגגה חייב חטאת.

ואם עבר כמזיד ובהתראה, חייב מיתה, שנאמר שם "ואיש או אשה כי יהיה בהם

שחייב בו רק בכדרכו, כי מולך אינו עבודה זרה, והקפידה התורה תורה עליו. רש"י